

สรุปผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนในการฝึกสอนของนักศึกษา
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา"

จุดมุ่งหมายในการวิจัย มีดังนี้คือ

๑. เพื่อศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ทางสื่อการสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทาก่อนออกไปฝึกสอน
๒. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาฝึกสอนที่มีต่อการใช้สื่อการสอนประกอบการฝึกสอน
๓. เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาของสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิตและการใช้สื่อการสอนในห้องเรียน การบริการสื่อการสอนในภาควิชาและโรงเรียนที่ไปฝึกสอน
๔. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านสื่อการสอนหาทางแก้ไขปรับปรุง ส่งเสริมบริการวิชาการ โสภิตศึกษา และสื่อการสอนสำหรับนักศึกษาฝึกสอนให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการ

๑. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทาทั้งระดับ ป.กศ.สูง และระดับครุศาสตรบัณฑิตที่เคยผ่านการฝึกสอนมาแล้ว ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ จำนวน ๑๘๒ คน
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม ๑ ชุด แยกออกเป็น ๒ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ ทักษะคิดและความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปในการออกฝึกสอน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการผลิต และการใช้อุปกรณ์การสอนในระหว่างฝึกสอน

ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนที่มีคํองานโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัย หลักสูตร วิชา นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ๑

(๓๖๑) และงานบริการสื่อการสอนของภาควิชาโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัย

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ความถี่ของรายการต่าง ๆ ทางสถิติที่เหมาะสมคือ

๓.๑ ข้อมูลที่เป็นแบบเลือกตอบ นำมาหาค่าความถี่แล้วแปลงเป็นค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตาราง

๓.๒ แบบสอบถามที่เป็นแบบให้เติมข้อความลงในช่องว่าง จะนำมารวบรวมเป็นหมวดหมู่

สรุปผลการวิจัย

๑. เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ทางสื่อการสอนของนักศึกษาก่อนออกไปฝึกสอน นักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ทางโสตทัศนศึกษาน้อยมาก (ตารางที่ ๑๓) และขาดความชำนาญในการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ที่จำเป็นโดยเฉพาะประเภทเครื่องฉาย (ตารางที่ ๓๒) ทั้งนี้เพราะโอกาสในการฝึกใช้มีน้อยมาก

๒. ทักษะคิดของนักศึกษาฝึกสอนที่มีคํอการใช้สื่อการสอนประกอบการฝึกสอน นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนเพราะทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากกว่าปกติ (ตารางที่ ๙) และส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนเพื่อประกอบคำบรรยาย (ตารางที่ ๒) สื่อการสอนที่นักศึกษาฝึกสอนใช้มากที่สุดเป็นประเภทวัสดุ ได้แก่ รูปภาพ ของจริง มีตรคำ แผนภูมิ กระดานดำสำลี (ตารางที่ ๑๕) สื่อการสอนที่ใช้ น้อยที่สุดเป็นสื่อการสอนประเภทกิจกรรม ได้แก่ เกมสํค่าง ๆ บทบาทสมมุติ (ตารางที่ ๑๕) ปัญหาการใช้สื่อการสอนที่นักศึกษาประสบได้แก่การขาดทักษะในการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ ไม่ได้ทำการทดลองและซักซ้อมก่อนการใช้จริง, ไม่สามารถเลือกสื่อการสอนให้ตรงกับ

เนื้อหาของบทเรียนนั้น ๆ (ตารางที่ ๒๓) ในช่วงที่นักศึกษาไม่ใช้สื่อการสอน นักศึกษาฝึกสอนรู้สึกว่่านักเรียนไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร (ตารางที่ ๔)

๓. ข้อเท็จจริง สภาพปัญหาในการผลิต การใช้สื่อการสอน การบริการของโรงเรียนฝึกสอนและของภาควิชาโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัย นักศึกษาฝึกสอนผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง หรือร่วมผลิตกับนักเรียน และซื้อสื่อการสอนมาใช้ช่วยทุนทรัพย์ส่วนตัว (ตารางที่ ๑๒) สื่อการสอนที่นักศึกษานำผลิตได้ด้วยตนเองส่วนใหญ่เป็นประเภทวัสดุได้แก่ บัตรคำ สมุดภาพ แผนภูมิ ภาพพลิก กระดานดำสำลีสภาพการ์ตูน แผนที่ (ตารางที่ ๑๖) สาเหตุที่นักศึกษาไม่ผลิตสื่อการสอนเพราะขาดทุนทรัพย์ เวลา ทักษะ ปัญหาในการผลิตที่นักศึกษาฝึกสอนประสบคือ ขาดเงินในการจัดซื้อ ขาดทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เวลาและสถานที่ (ตารางที่ ๒๒) การบริการด้านสื่อการสอนของโรงเรียนฝึกสอนและของภาควิชาของวิทยาลัยให้ความร่วมมือดีพอควร (ตารางที่ ๒๕)

๔. แนวทางใหญ่ เกี่ยวข้องแก้ไข ปรับปรุงและส่งเสริมสื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ผู้สอนในภาควิชาโสตทัศนศึกษา หรือเทคโนโลยีทางการศึกษา ควร เปิดสอนวิชาที่เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษาให้มากขึ้น ทั้งในระดับครูศาสตร์บัณฑิตและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ป.กศ.สูง) นักศึกษาฝึกสอนควรฝึกทักษะในการใช้และการผลิตสื่อการสอนทั้งประเภทวัสดุและประเภทเครื่องมือให้มีความชำนาญ และที่สำคัญ ผู้บริหารวิทยาลัยควรวางแผนงานการจัดหาสื่อการสอนจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อบริการนักศึกษาฝึกสอน รวมทั้งจัดสถานที่ให้นักศึกษาใช้ผลิตสื่อการสอนด้วย

เกี่ยวกับหลักสูตรวิชา "นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ๑

(๓๖๑)"

๑. เนื้อหาวิชานี้มีประโยชน์ต่อนักศึกษาที่จะออกไปฝึกสอนมาก แต่ทางวิทยาลัยครูบรมครูหลักสูตรวิชานี้ เฉพาะกับนักศึกษาระดับครุศาสตรบัณฑิตเท่านั้น ทำให้นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ไม่มีโอกาสได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนเลย สำหรับเนื้อหาวิชา มีมากเกินไปทำให้นักศึกษาสับสน และทราบเรื่องที่ควรจะทราบไม่ละเอียดเท่าที่ควร
๒. ชั่วโมงในการเรียนภาคปฏิบัติมีน้อยเกินไป ทำให้นักศึกษาฝึกสอนผลิตและใช้สื่อการสอนไม่ชำนาญเท่าที่ควร
๓. จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนภาคปฏิบัติในแต่ละครั้งมากเกินไป ทำให้การฝึกหัดใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์บางอย่างไม่ทั่วถึง
๔. ผู้สอนวิชานี้วางระเบียบการเรียนการสอนไว้ไม่ชัดเจนเพียงพอสำหรับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
๕. ผู้สอนให้นักศึกษาฝึกสอนผลิตสื่อการสอนที่ต้องลงทุนมากเกินไป บางครั้งนักศึกษาไม่มีทุนทรัพย์พอ

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรเปิดสอนวิชา "นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ๑" ให้กับนักศึกษาทั้งในระดับครุศาสตรบัณฑิต และระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ป.กศ.สูง) และเน้นถึงการผลิตสื่อการสอนทั้งในการสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาด้วย

๒. เนื้อหาของหลักสูตรวิชานี้ไม่ควรมากเกินไป แต่จัดชั่วโมงเรียนให้มากขึ้น และเน้นเฉพาะสิ่งที่นักศึกษาฝึกสอนจำเป็นต้องใช้จริง ๆ ในชีวิตการเป็นครู และควรบรรจุหลักสูตรซ่อมแซม เครื่องมือหรือสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วย

๓. สำหรับชั่วโมงปฏิบัติควรมีให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติและจับของสื่อการสอนที่จำเป็นบางชนิดบ้าง

๔. จำนวนนักเรียนในกลุ่มปฏิบัติไม่ควรมีมากเกินไป เพื่อจะได้ฝึกได้อย่างทั่วถึง

๕. สื่อการสอนที่ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษาผลิต ควร เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

๖. สื่อการสอนที่ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษานำติดมาส่งนั้น ควร เปิดโอกาสให้นักศึกษาขึ้นไปใช้ได้ในวันออกฝึกสอน และจัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการเก็บ

๗. ผู้สอนควร สนับสนุนให้นักศึกษามีความคิดริเริ่ม เป็นของตนเองในการผลิตสื่อการสอน และส่งเสริมให้ไขว่สุดที่ทางกายภาพในท้องถิ่นมาประกอบ เป็นสื่อการสอน

๘. ส่งเสริมให้นักศึกษานำสื่อการสอนสำเร็จรูปที่สะดวกต่อการใช้สอน เช่น ชุดการสอนวิชาต่าง ๆ บทเรียนแบบโปรแกรม เป็นต้น

๙. ควรวางระเบียบการยืมคืนสื่อการสอนให้ชัดเจน และประกาศให้ทราบทั่วถึงกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนประกอบการฝึกสอนของนักศึกษา

๑๐. สื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นในการฝึกสอน ทำให้เด็กนักเรียนได้เข้าใจซึ้งกว่าการบรรยายแบบเดียว และทำให้การเรียนสนุกสนานไม่น่าเบื่อหน่าย

๒. นักศึกษาขาดทักษะในการจัดหาและต้อง เสีย เวลาและทุนทรัพย์มากเกินไป บางครั้งไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร

๓. ก่อนที่จะนำสื่อการสอนไปใช้นั้น นักศึกษาฝึกสอนต้องซักซ้อมการใช้ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อจะได้ไม่ติดขัด ผิดพลาดขึ้น

๔. ในการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนนั้น นักศึกษาจะบอกนักเรียนให้เตรียมตัวล่วงหน้าก่อน เพื่อจะให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ครูต้องการจะให้จริง ๆ และหลังจากการใช้สื่อการสอนแล้วควรมีการติดตามผลการใช้

ขอ เสนอแนะต่อ โรงเรียนฝึกสอน

๑. โรงเรียนฝึกสอนไม่ควร เก็บสื่อการสอนไว้เฉย ๆ ควรมีการจัดหาสื่อการสอนที่จำเป็นไว้บริการนักศึกษาบ้างตามสมควร โดยแยกไว้เป็นหมวดวิชา เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้และ เก็บรักษา

๒. โรงเรียนฝึกสอนควรมีผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือทางด้านการผลิตและใช้สื่อการสอนให้กับนักศึกษาฝึกสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชี้แนะให้นำวัสดุต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอนที่ต้องการก็จะดี

๓. ก่อนจะมีการฝึกสอน โรงเรียนฝึกสอนควรมีการอบรมแนะนำนักศึกษาฝึกสอนด้านการผลิตสื่อการสอน หรือแจ้งรายละเอียดการยืมสื่อการสอนของโรงเรียนฝึกสอน ให้นักศึกษาฝึกสอนทราบระเบียบการโดยทั่วถึงกัน

การบริการสื่อการสอนของภาควิชาโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัย

๑. การให้บริการที่พอควร แม้จะยังไม่มีหน่วยบริการที่แท้จริง แต่จำนวนสื่อการสอนยังมีไม่พอกับความต้องการของนักศึกษาและไม่คอยทันสมัย ทำให้บริการได้ไม่ทั่วถึง

๒. สถานที่บริการสื่อการสอนค่อนข้างคับแคบ และสื่อการสอนยังมีการจัดเก็บไม่เป็นหมวดหมู่เท่าที่ควร

๓. ระเบียบการให้บริการยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และไม่มีผู้บริการประจำ ตลอดเวลา ซึ่งทำให้นักศึกษาฝึกสอนยุ่งยากในการมารับบริการ เนื่องจากนักศึกษาฝึกสอน มีเวลาจำกัด

๔. ขาดแคลนวิทยากรและผู้อำนวยการการผลิตสื่อการสอนในการอบรม ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ

๕. ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนประเภทโสตทัศนูปกรณ์ที่จำเป็น

๖. ขาดการประสานงานระหว่างภาควิชาโสตทัศนศึกษากับผู้บริหารของ วิทยาลัย ทำให้นักศึกษาประสบอุปสรรคในการยืมสื่อการสอนไปประกอบการฝึกสอน

ขอเสนอแนะ

๑. ก่อนที่นักศึกษาจะออกฝึกสอน ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมการผลิต สื่อการสอนบ้าง อาจจะเป็นเดือนละครั้ง เช่นการฉายภาพยนตร์ เกี่ยวกับการผลิตและ การใช้สื่อการสอนให้นักศึกษาได้ดู เป็นการ เสริมความรู้ที่ได้เรียนมาจากวิชา "นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ๑"

๒. จัดอุปกรณ์สื่อการสอนที่มีอยู่ให้ เป็นหมวดหมู่ตามกลุ่มวิชา เพื่อความ สะดวกในการนำออกมาใช้ และเพื่อให้บริการแก่นักศึกษาฝึกสอน โดยเฉพาะได้ อย่างทั่วถึง และควรจัดทำรายการสื่อการสอนที่ทางวิทยาลัยมีอยู่ หรือชำรุดแล้ว แจงให้นักศึกษาฝึกสอนทราบทั่วกัน

๓. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีสื่อการสอนเช่นกระทรวง ศึกษาธิการ หรือขอบริจาคจากหน่วยงานอื่น ๆ ก็ได้

๔. ควรจัดตั้งศูนย์สื่อการสอนเพื่อบริการ สื่อการสอนให้นักศึกษาฝึกสอนโดย รวบรวมสื่อการสอนที่มีอยู่มาไว้ที่ศูนย์นี้ และแยกเป็นหมวดวิชาเพื่อความสะดวกในการ แยก เหาภาระในการผลิตสื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอน

๕. วางระเบียบกฎเกณฑ์การยืม - คืนให้รัดกุม เพื่อนักศึกษาที่ต้องการ ใช้อุปกรณ์สื่อการสอนนั้นได้รับบริการอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่ทำการวิจัยต่อไป

๑. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำแบบการทดลองโดยคิดเครื่องมืออื่นสำหรับทำการวิจัย เช่น เปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ๑ โดยใช้วิธีบรรยายแบบเดิมเปรียบเทียบกับการสอนแบบใช้ชุดการสอนรายบุคคล
๒. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนักศึกษาในสาขาวิชาใดมีการผลิตและการใช้สื่อการสอนมากกว่ากัน
๓. กลุ่มประชากรที่ใช้ควรมีการจำกัดจำนวนให้แน่นอนลงไปเพื่อจะได้ไม่สูญเปล่า และประชากรที่ใช้ควรมีหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้สอนในภาควิชาสัตตศนศึกษา ผู้สอนในภาควิชาอื่น ๆ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย